

FAMILIA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ ILUSTRATĂ.

Anul I.

16 August n. 1908.

Nrul 28

Româncă din Bistriță.

ABONAMENTUL:

pentru Austria și Ungaria:

Pe un an . . . 10 cor.

Pe 1/2 an . . . 5 cor.

Pentru România:

Pe un an . . . 12 Lei.

Redacția și Admin.:

Budapesta, V., Str. Csáky 23.

SUMARUL:

I. C. Popescu-Polyclet: In Mai (versuri).

Ioan Benedek: Dorina a murit. (Amintiri din temnița de stat din Seghedin.) Trad. de dr. Al. Vasiliu.

Lenau: Amintiri (versuri) Trad. de Tavi L.

Concursul literar al „Familiei Române“:

** Ghică Vodă (nuvelă.)

** Răsvan Vodă (nuvelă.)

Răsboiul Statu - Palmă al d-șoarei Miller Verghy. — *Emil Țișca*: Introducere în arta fotogr. — Convorbiri cu Cetitorii. — Petreceri, Cununii, Morți. — Cronică. — De ale casei. — Găcituri.

ILUSTRAȚII.

Româncă din Bistriță. — *Hoppner*: Surorile. — Răsboiul Statu-Paimă în 6 vederi. — O figură de modă. — Poftim vânat! (Caric. de Caran d'Ache.)

PROPRIETAR-EDITOR:

LUCIAN BOLCAȘ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Convorbiri cu Cetitorii.

Numărul cel mai apropiat al „Familiei Române“ va fi un număr dublu.

Cetitoarele noastre sunt rugate a ne trimite modele de lucruri de casă românești, pe cari să le publicăm în partea corăspunzătoare a revistei. Am primi bucuros să ni-se dea și descrierea felului cum acele se pregătesc.

De asemenea ne sunt bine venite fotografiile, cari reprezintă persoane porturi, locuri de interes românesc.

Toți acei dintre Cetitori, cari nu ni-au trimis până acum voturile pentru premiile literare II — III — IV, sunt rugați a ni-le trimite cu întoarcerea poștei, ca să putem încheia votarea.

„FAMILIA ROMÂNĂ“

In Mai.

Ei.

Au înflorit iar trandafirii,
Imprăștiind în jur arome,
Dar firea — asemeni unei donne
Tresare 'n vraja ciripirii.
Sub leii potopiți de floare
Ce dulce visul te îmbie,
Și dragi în sufletu-ți re-nvie
Poveștile fermecătoare!

Așa 'n boschetul solitar
Lași visul 'n voe să te poarte,
Dar amintirile, ieri moarte,
Azi se deșteaptă 'n sufletul iar.

... E iarnă-afară, vânt și ninge,
In buduar: senin și pace,
Un dor în sufletu-ți nu tace,
Și dorul crește și te 'nvinge,

Aștepti și fie-care clipă
Și pare an de așteptare;
Te-a prins o vagă întristare
Și mii de gânduri se 'nșiripă.

Tresai... un pas s'aude-afară,
Spre ușe 'naintezi tiptil, —
E el! Și blând ca un copil
Embrățișezi nebună iară.
Ai tot acum! Pe chip de-odată
Și s'au aprins doi trandafiri,
Dar în gingașele-ți priviri
E toată fericirea, toată!

Simți brațul lui cum te cuprinde,
Dar setea dragostei ferbinte
Și 'ntunecă simțiri și minte...
Un vis în mrejele-i te prinde.

Tăcere 'n jur... dar de-un fior
Te simți cuprinsă și... tresai...
Te-a sărutat? O, nu, visai,
Și-o floare te-a atins ușor!

I. C. Popescu-Polyelet.

DORINA A MURIT. *)

— Suvenirii din temnița de stat din Seghedin. —

De IOAN BENEDEK.

De mult nu m'a impresionat un necrolog atât de mult ca acela, pe care în zilele aceste l-am citit printre noutățile ziarelor. — Trista veste spune că o doamnă tină, plăcută și frumoasă, a murit. — Acum înfloresc în toată splendoarea lor rozele și floricelile a tinerei sale vieți acum cade în noaptea vecnică a sinistrului mormânt, ce acoperă toată. Acum s'ar fi început luminosul period de vară al vieții sale, când ea, în strălucirea farmecului și fenomenalei frumuseți, numai fericire și plăcere ar fi răspândit în juru-i. — În razele calde ale sufletului ei mare de aici înainte s'ar fi putut desfăta mai bine aceia, cari mai aproape au stat de inima ei iubitoare; și, iată; în mijlocul verii iarna vecinică s'a coborât, repede asupra ei. Bunăstarea, stima, comoditatea și toate lucrurile ademenitoare ale vieții surideau spre dânsa, dar toate le-a lăsat aci și s'a dus în nimicnicie; acolo, unde nu-s prietini, nu-s dușmani; unde nu-i nici iubire nici ură, unde nu-i nici libertate, nici sclăvie; unde nu-i nici adorare, nici dor zădarnic, nu sunt dorințe, patimi mici, nici bucurie, nici parte de rău, dar este egalitate, căci acolo totul e prav, prav și prav. . .

Așadar a murit Dorina. Adaog: Dorina cea fermecătoare și adorabilă.

Una din cele mai interesante și plăcute amintiri ale vieții mele e aceea, care pe totdeauna mă leagă de memoria ei ce i-o păstrez cu profundă reverință.

În temnița de stat i-am făcut cunoștință. — Eu numai pe vreo câte-va săptămâni am fost locuitorul temniței de stat din Seghedin, fiind aceasta epilogul unei încercări avute cu un coleg ziarist; amabilul tată al Dorinei însă pe mai mulți ani era poftit acolo, el era deja locuitor vechiu în acea casă de închiriat, unde eu numai ca oaspe trecător m'am îndelnicit cu domina de două săptămâni în singurătatea unei odăi. Atunci își împlineau osânda de temniță de stat agitatorii procesului memorandului, o parte din ei în Vaș, iar cei trei conducători D. Ioan Rațiu, Iuliu Coroianu și Vasilie Lucaciu în temnița de stat din Seghedin.

Temnița de stat din Seghedin perduse pe-atunci deja mult din comoditățile atrăgătoare de mai înainte, când prinsonerii își petreceau în chefuri zilele, câte aveau să rămână sub zăvor. Doar n'ște legende de se mai spun ca moștenire din vremea lui I. Vidács și E. Pásztélyi, când întemnițații arangeau adevărate bancheturi, toată ziua erau la olaltă jucau taroc și „quatre," primiau oaspeți,

*) Manuscriptul acestui foileton al ziarului „Egyetértés" din 16 Iunie 1904 (Nr. 166) l'am fost primit tot în acel an din partea venerabilei doamne Emilia dr. Rațiu, pentru a'l publica în „Voinea", — ceea ce n'am putut împlini, sistându-se chiar în acel timp aparatia „Voinței". Implinesc acum. Și îmi pare, că foiletonul Ungurului de la „Egyetértés", după patru ani, nu este cu nimic mai puțin interesant de cât mai înainte.

O orientare va fi aci la locul seu. Nici un fel de traducere din limba maghiară nu va avea loc în coloanele acestei reviste afară de acele, cari ca și acea de față, se vor referi direct la Români, având și oare care preț sau interes pentru noi. Motivul nostru este lămurit și l'am spus și altă dată (v. Poșta Red. din nr. 13-14) dar nu strică, să'l repetăm: Suntem atât de mult expuși și supuși unei influințe maghiare, în cât datoria noastră nu poate să fie de a mai întâri și noi acea influință, care ne turbură și ne corumpă gândirea noastră românească.

L. B.

și ca eflux al atâtor libertăți mai înscenau la ocazie și afaceri cavalierești nouă, în internul temniței de stat.

Sosirea memorandiștilor a înăspriț modul de viață de mai înainte. — Pelocitorii temniței i-au împățit în despărțeminte, făcându-se imposibilă atingerea constantă între un despărțământ, și altul. — Firește că eroii principali ai dramei memorandului au fost împărțiti în despărțământ singuratic deosebite! Fie care despărțământ avea cor-dor separat, închis, în care locuitorii unui și aceluiași despărțământ se puteau întâlni liber, și ziua ori-când să puteau cerceta reciproc, cea-ce însemna că erau vecinic la olaltă

D.n întâmplare am ajuns în despărțământul, unde era încvartirat și Iuliu Coroianu.

Ce privește cuartirul ca atare n'a fost tocmai din cele mai incomode. Cel puțin al lui Coroianu nu. — Cu cel mai pompos mobilier, cu covoare scumpe, cu toate lucrurile trebuincioase comodității, ba chiar luxului și-a provăzut marele martir odaia spatioasă, destinată a fi scena lungi sale întemnițări. Dar și abstrăgând de la asta trăia boierește. Măncarea și-o aducea dela hotelul „Tisza" și întrucât a trebuit să fiu martor ocular, pot zice că lua mâncări nu numai alese, ci chiar curat naționale ungurești.

Despre Coroianu de altfel nimeni n'ar fi putut zice că nu-i maghiar din creștet până în tălpi.

Vorbia nu numai curat, dar și atât de frumos ungurește ca buna oară Carol Eötvös în Abbazia. Și pe lângă asta cu adevărat umor unguresc, ca și când ar fi fost încă și p'atunci protopretor în Sălăgiu. — În același despărțământ cu noi era și Alex. Rásó, ficiorul vicecomitelui din comitatul Hajdu, băiat de gentry tipic maghiar, care tocmai își făcea osânda, cam de un an și jumătate, pentru duelurile avute pe rând cu toți membrii purtători de arme ai familiei Ujfalusy, — (de atunci s'a făcut din el un bărbat foarte serios și harnic, — acum e jude de tribunal unde-va). Cu el făcea mult haz Coroianu și la asta contribuiam și eu după putință,

În general stârnea multă veselie amicul meu Sándor în temnița de stat. — Îmi aduc aminte că cu ocazia plimbărei noastre de câte o oră, înainte și după prânz, când ne observa Lucaciu de după fereastra lui cu gratii, totdeauna cu aceea saluta pe tinerul Rásó, că începea a cânta cu glasul lui de bariton profund cântarea: „Debreczeni fatányér"

Evenimentele politice, se n'țelege, le pândeam cu atenție. Memorandiștii însă erau foarte rezervați. Cu mai mult succes i-a descusut calugărul Lepsényi care tot p'atunci „se recoria" pre vre-o câte-va luni. Știu un caz când au ieșit din rezervă. Zichy Nandor stătea în fruntea partidului poporal și și-a desfășurat stindardul în casa magnaților. — Așa avânta Lucaciu ziarul „Egyetértés" — în care discursul lui Zichy apărase în toată estensiunea — ca buna-oră un stindard victorios. Cu fața strălucitoare a mers la S. Bakonyi, pe atunci tiner publicist din Dobrișin, care era venetic pe o zi în temnița de stat.

— Cetește! Cătă vreme astfel de protectori avem, cauza noastră nu va fi îngropată.

Dar să lăsăm politica, cărei aducere pe tapet cu mai multă înșteț, am încunjurat-o după putință și p'a-

tunci în singurătatea noastră din temniță. — Temnița de stat e teritor neutral, unde ar fi fost lipsă de tact și bun simț a mai amări cu discuții politice și în urma acestora chiar ca înfruntări pe cei-ce și așa erau osândiți la o robie amar de lungă.

Osândiții procesului memararului de altfel își purtau greul sortii cu resignare blândă și fără îndoială cu demnitatea potrivită culturai lor înalte. — Singurul caz, care a înăbușit pe un timp simpat a față de ei, a fost cei vre-o 800 de Români cari au pregrinat la Seghedin, făcând mare demonstrație înaintea temniței în semn de aderență. — Demonstrația asta fără scop a produs un efect foarte neplăcut atât asupra locuitorilor din Seghedin cât și asupra direcțiunei temniței de stat, și poate că și în interesul osândiților ar fi fost mai bine, dacă nu se făcea.

Cea mai frumoasă și vecinic plăcuta amintire din viața noastră de temniță rămâne aceea zilnică vizită, care umplea de farmec idilic posomorâta viață de temniță.

Frumoasele fete ale bătrânului Rațiu cercetau zilnic pe tatăl lor și aparaja acestor doue ființe amabile răspânda o veselie dulce între zidurile pline de tristeată. Ba ce e mai mult, din idilă în scurt timp s'a dezvoltat un roman întreg. Seriosul nostru tovarăș de suferințe Iuliu Coroianu, care tocmai atunci se scuturase de o legătură devenită lui insuportabilă: s'a amoretat tun de una dintre domnișoarele Rațiu, de grațioasa Dorina.

Făcea secret din treabă, dar i-o ceteam din ochi, din față, din tot cuvântul pronunțat.

Era o plăcere a vedea acest mic roman, ale cărui fire vrăjitoare se împleteau înaintea ochilor noștri. Și noi toți întimpinam cu o stimă plină de recunoștință și cu cea mai ca'dă simpatie zilnică aparaja a celor doue adorabile ființe, cari nu numai prin frumseta și farmecul lor firesc, ci și prin înaltele lor calități sufletești și prin cultura lor aleasă esercitau o putere atractivă iresistibilă asupra noastră a tuturor.

Pentru Corcianu farmecul acesta însemna puterea eternă a iubirii.

Intr'o frumoasă dimineață de Mai posta a dus o epistolă lui Coroianu. O mică poezie era în ea cu titlul:

Înger în temniță.

Ce trist ar fi în închisoare,
De n'am afla în parc popas,
De n'ar suride câte-o floare
Ce-o întâlnim la ori ce pas.

Și'n locul părăsit de viață,
În care zilnic suferim
De n'ar veni de dimineață
Doi îngeri dulci cu chip sublim

De cum e ziua chiar de-a bine
Și roua cade de pe flori,
Se deschid porțile de sine
Se între îngerii ușori.
Pe buza lor e-o salutare,
În față zimbet mult iubit,
Și — un strop de rouă'n ochi le-apare...
Iar prisioneru-i fericit.

De vraja vocii lor viale
Tresare floare și boboc,
Și unde totu-i plin de jale,
Se face veseliei loc. —
Sub piciorușele grăbite
Flori nouă infloresc cu zor,
Iar zidurile-s fericite
Că dau ecou pașilor lor.

Nici o poezie — mai sunt vre-o doue strofe, dar acelea nu's actuale — n'a avut vre — odată efect mai mare ca aceste câte-va strofe, în cari se reoglindește un suflet de poet, răpit de idila din temniță. — Între lacrimi m'a sărutat colegul meu de suferințe. — Căci dacă-i vorba, ne putem noi gâlcevi destul pe terenul de luptă al politiceii, când îi vine rândul, dar această plăcută suvenire ne-a făcut prietini.

Eu am părăsit temnița de stat cu osândiții, cu idila ei cu tot. Nu peste mult grația regală a dechis poarta temniței și pentru eroii procesului memorandului.

— A devenit liber amicul meu Coroianu, pentru-ca iar să-și plece capul în robie — eternă, dar fericită, robie, a cărei păzitor era frumoasa Dorina.

I-am cercetat odată în Cluj în societatea scumpului meu amic de neuitată memorie, a bunului și bătrânului Albert Deaky, pe care asemenea îl leagă de ei o simpatie din cele mai sincere. Cu altă ocazie întâmplarea a făcut să ne întâlnim la granița României. — Suvenirea plăcutei revederi trăește vie în inima mea.

Și acum cetesc trista știre, că frumosul înger al idilei noastre din temniță, una dintre cele mai ferme-catoare femei ale lumii: Dorina a murit.

Așează-te ușor peste dî sa, dulce pământ unguresc!
Invață-mă a te iubi înfocat de dragul acelora, pentru cari vecinic pat de odihnă ești.

Trad. de Dr. Al. Vasilie.

SINGUR.

A. Sirus.

Stoluri rebele de gânduri năvălesc la pragul minții
Bat din aripi și m'afundă în vâltoarea suferinții.
Și pe orizontul tainic neguroase se coboară
Visuri negre și ispите, ce n'tre gânduri selstrecoară.

Și'n prevazul ăstor neguri te văd blândă ca o floare
Ce-o desmeardă și-o alintă vânturile călătoare
Îți văd buclele de aur ce le-atingi cu gingășie...
Dară tu copilă dulce mi-ești pierdută pe vecie.

Ămintirile mă poartă la căsuța ta din vale
La arinii ce gustară multe lacrimi de jale
Unde ne zimbeam în taina îmbetați de fericire
De visări încântătoare de extaze de iubire.

Vântul plânge și'n ferestri bat bobitele de ploae
În tact grabnic cu sfilă curge a inimii bătae
Și'n misterele profunde la amurgul amintirii
Îmi ved visurile moarte stinsă candela iubirii.

AMINTIRI.

(LENAU.)

*Arbore 'nvechit în vreme, câte doruri mai șoptește
Frunza-ti veștedă și slabă ca și traiul meu de jale;
Câtă grea melancolie inima mi-o stăpânește
Precum vântul cel tomnatic toate ramurile tale.*

*Când ședeam vorbind cu dorul lângă trunchiul tău moșneag.
Adia un freamăt dulce frunza-ți vecinic legănată,
Soarele departe 'n zare duse-și razele pribege
Pe colină s'așternuse vâlul sării fermecate.*

*Fericit fineam pe brațe gingășia cea de fată,
Ce-mi șoptea de doruri multe și de tainele iubirei . .*

*Cu atâta fericire ne zimbea natura toată
Ne zimbeau cu-atâta vrajă toate farmecele firii.*

*Dar trecuse primăvara și seninul de-odată,
Iși pierdu din farmec firea și din vraja cea de seară
Și pe veci pierise 'n umbră fericirea noastră toată . . .
Imi pătrunde 'n suflet tainic o melancolie iară.*

*Și acum deapurări jule — au trecut acelea oare
Ce 'mi țeseau un trai ferice cu a dragostei cântare,
Imi rămas'o viață tristă, o viață ce mă doare
Cu furtuni și neguri grele și cu zilele amare.*

TAVI L.

Concursul literar al „Familiei Române.”

GHICĂ VODĂ.

(Sfârșit.)

Mintea femeii o fi mai prostă, dar inima, inima, uu ne'nșală. De cum auzii de venirea lui Ahmed mă stăpânește o groază; somnul mi-i tulburat de visuri înfricoșate. . . N'am cuvinte meșteșugite, n'am putere să te opresc nici ademeniri să-ți schimb gândul. Dar încrede-te în presimțirea mea. O cumpănă te amenință, Luptă și o vei birui!

— Crezi că, oare te miri, ce năluci or să împiedece pe Ghica de la omenie și datorie? Mândria și teama de a nu mai fi Doamnă, îți dau tot felul de năzăriri, dragă Ecătărină.

— Nu mă cunoști. Țin la viața lui Ghica; la rang nu, Mai bine lasă domnia, până vor fi vremi mai bune. Amână întâlnirea, pe mâine, și la noapte să trecem Nistrul. . .

N'am dovezi scrise la răboj; dar, din văzduh, din zborul păsărilor, diu lumina zilei din șoaptele robilor, simt nenorocirea. Pe fețele posace și viclene ale boierilor citesc vânzarea. Ce mai tii să-ți vezi copiii, nu te duce!

— Vai de noi, când femeea ori calul are năzăriri.

— Ești orb, Doamne, de n'ai cetit în ochii lui Fotachi vielenia! Lam văzut odinioară; rânjetul tigrlului ce-și pândește prada nu-i mai crud. Tahir Aga e furios, Barko ar dori să nu fii Domn că te-ai împotrivit atâta la datul celor patru-zeci de sute prisos, boerii sunt vrăjmași că nu-i lași să dăspoae țărâtimea, pașalele te urăsc că le-ai stricat tainul. Vizirul nu te are la inimă, te crede hain și prieten Rusiei. Sultanul e o momâe care face ce i se șoptește. Spune-mi pe cine te bizui. Tata, de și-l crezi că te dușmănește, dar s'o știi un Rizu nu-și vinde copiii, mia scris să fii cu ochii în patru, boierii au pus la cale ceva cu Moruzi.

— Ecaterina! Firea mea e ca valul de ce'i pui pie-deci, de ce mai înalt și mai furios se ridică.

— Minciuni, năluci, rămâe vorbele mele, ca pâcla dimineței, ca fumul să se împrăștie! Dar naluca nenorocirei îmi stă făclie aprinsă înaintea minței! Blăs-

tăm și urgie pe ciasul în care se naște femeea! Ea iubește și nu-i crezută; povățuește și nu află ascultare; își vede soțul mergând la moarte vicleană, și nu'l poate opri! Minune dumnezească, prefă palatul în cetate nestrăbătută; înalță-i zidurile pînă la ceriu, trimite foc năprasnic asupra dușmanilor, doar ar trece de la noi înfricoșata cumpănă! . . . Vai! Ia ce o nemernică ar mai fi soție și mamă; Doamne, ai iudurare de copii! De cât văduvă și'n robie, mai bine taemi firul vieții! . . .

Domnul Ghica se primblă tot mai ațîțat. Jalea și frica Doamnei îi dau și lui fiorii îndoiei. Glasul îi e mai blând în fața lacrimilor și suspinelor soției.

— Scumpă Ecaterino, nu mai ai tu încredere în vitejia și mintea lui Ghica? Știi bine că mai curând vei schimba munții din loc de cât cuvântul meu. Am trimis răspuns că merg, pot să nu mă duc? Pașa după spusa lui Fotachi va fi poate, bolnav o săptămână și două. Cugetă. Să nu merg? Fi'i în pace, am trei-zeci de arnăuți cu mine, și brațul meu care plătește cât ei toți. Liniștește-te, nu-mi furișă în suflet demonul fricei; nu mă face să plec cu inima îndoită.

— Tu nu poți călca o vorbă fără nici un preț, și eu să-mi calc simțirea? Simt că te duci la moarte. Inima, pieptul, mintea, toate îmi spun! E îngrozitor și nu te pot opri! Vrei să știi adevărul? Moruzi și boerii ti-au jurat pieire. El vrea să fie Domn, a jurat boierilor că le face tot ce vor. La Verin se-țin meru sfaturi și pun la cale să-ți răpue capul. Ușa din fund se deschise, copilul de casă supune cu glas domol:

— Calul și arnăuții sânt gata.

— Nu te 'ncrezi în mine, încrede-te în semnele pornirei. Ro:bul tău credincios a rupt frâul și zăbala, a fugit ca fulgerul. Nu vrea să-și ducă stăpânul la moarte.

— Vai, Caterino, ai uitat zicătoarea! „În apă, în femeie și'n cal să nu te încrezi,” zise Ghica, silindu-se să pară mai curajos.

— O fi mintea femeii scurtă; dar vorbă și nătângă

vi-i întreaga înțelepciune. Și vulpea-i șireată și tigrul voinic, și cuminte, dar, vai, toate cad pradă 'n căp-cana vicleniei. . . .

Domnul e gata de plecare, își pipăe la brâu cuțitul bătut în pietre nestimate.

— Aibi curaj, Ecaterino, și să ne vedem cu bine. Doamna, cu ochii ca de nebună, se răpede spre el.

— Pleci! Pleci la moarte, Grigore, Doamne, de ce n'am putere să-mi sfășii pieptul să'i arăt inima în care stă scrisă nenorocirea! . . .

Domnul ese pripit. Ușa se'nchide, iar Doamna rămâne ținută. În fața nenorocirii de neînălțurat des-nădejdea e de prisos, iar durerea mută.

— O casă din Beilic, încunjurată în ziduri de jur împrejur, în față cu cerdac pe stâlpi cu ferestre joase și gratii. În spatele ei se 'ntinde o grădină cu viță și pomi roditori. A fost pe vremi casa lui Dărmărescu. Acuma e cartirul la care trag pașalele și slujbașii Sultanului. La sosirea alaiului domnesc, doi ieniceri deschid dorțile și le închid în urmă cu zgomot. Pe Ghică și pe boieri îi duc în camera în care Ahmed pașa stă culcat pe un divan.

— Nu credem că te'i osteni să vii Măria-ta. Trebile Domniei îți lasă puțin răgaz.

— Pentr'un prieten ca Inățimea ta se găsește în tot deauna vreme. Drumul e greu, oboseala te-a îmbolnăvit, cu ajutorului Dumnezeu te îndrepti în câteva zile.

— Datoria slujbei. Când stăpânul ne trimite, trebuie să mergem, de ar fi să ne pierdem chiar viața.

— Prea adevărat! rang, avere, viață, toate sîntem datorii a le așterne la picioarele Luminatului Împărat.

— Înalta Poartă dorește să-i trimeți birul la vreme. Ajung doi ani de ertare. Atotputernicul Sultan e supărat că nu i-ai trimes cai din Moldoava.

— Șase ani de oști au sărăcit țara. Cu ajutorul a tot puternicului voi pune trebile la cale și se vor trimete.

— Bun plan ai avut, Prințe, de trimeți pungile pe-cetluite, nu mai pot capchihaele să-și facă partea leului. Dar pașalele sînt supărate că li-ai tăiat tainul.

— Nevoea e cărarea — care duce la înțelepciune, Mereu primeam ponoase că lipsesc bani din pungile trimese. Țara-i atât de sărăcită, că nu-i de unde da peșcheș. Cu vai nevoie mare adunăm cele o mie de pungi.

— Ce frig e aici! Mă dor toate oasele.

— Ahmed bate 'n palme și vine un turc.

— Ali, făcut-ai foc în iatac?

— Da, Măria Ta.

— Dacă voești, Prințe, să mergem alături, o fi mai cald. Pe boieri du-i, Ali, în sală și dă-le cafea și ciubuce.

Ghica se uită în ochii lui Ahmed. Arnăuții au rămas în cerdac, boierii trec în sală. Nu mai el singur cu Turcul, nu-i lucru curat. Dar lui Ghica nu-i pasă de zece ca Ahmed. Fără de voe să pipăe la brâu. Alt gând îi zice: „Poate are să-mi spună ceva în taină, de uneltirile ce să pun la cale. Își îmbărbătă inima și ajutându-l pe Turc de braț, trecu alături. În iatac Ahmed s'așază turcește pe o sofa, pofind pe Domn să șadă alături pe scaun. Ghica crede mai bine să stea în picioare. În sobă troznesc lemele groase aruncate pe jar.

— Mai stă mult înălțimea Voastră la noi?

— Nu cred. Plec în Valahia. Ipsilante nu se poartă bine. De acolo imi îndrept drumul spre Belgrad. Știi că Mehmed pașa e surghiunit. Ni se cere mereu ruina-

rea cetăței Hotinului, zise Turcul privind pe Domn clocoada ochiului. Ghici-se îngrijorarea Domnului și-i pău cea să-l chinue.

— Păcat! Om plin de credință și cinste. El singur s'a luptat să nu se știrbească pământul împărăției! Și-i anevoe de războit cu șiretlicurile lui Barko: Știi ce-a spus Mehmed trimesilor Nemți și lui Tahir? „O palmă de pământ nu voi slobozi să se ia fără de voia Porței. Scrieți Sultanului, cereți-i Hotinul, toată Moldova, și, dacă voința lui va fi, luați-le“ Om de inimă cinstit și credncios. Se cunoaște că-i din semința Padișahilor, zise Ghica foarte răspicat.

— Barko, cel puțin, a dat bani, dar Rumianțof al Mărirei-Taie a luat, zise Turcul ca răspuns la împunșătura lui Ghica.

— Al meu?

— Ei, lasă, Prințe, știm noi. Numai nu trece cu vederea un lucru: Austria ne ciupește, Rosia ar vrea să ne înghită cu totul, de nu s'ar teme că'i vom sta în gât, Luminatul Sultan află tot. Prea te-ai încrezut Rușilor. Ei făgăduesc la nevoe, uită 'ndată ce scapă. Pravoslavnic, de-o lege cu voi, își face cruce, și-ți împântă cuțitul în grumazi. Barem noi sântem păgâni, pentru voi.

— Azi nu te poți încrede nici în tine însuși. Inprejurările sânt grele și mintea lesne lunecă; voind să faci bine cazi în prăpastie.

Domnul scoate o tabachere cu briliante și o întinde pașalei.

— Frumoasă tabacheră.

— Luminatul Ahmed mi-ar face plăcere s'o păstreze ca amintire de la mine. Bietul om azi e și mâne nu. Un lucru dat prietenului îl face fără vrere să se gândească la tine.

— Îți mulțămesc, Prințe, te voiu îndatora și eu. Ți-am adus niște tabac, din porunca Sultanului bun de tot, te adoarme.

Ahmed bate'n palme, privind, țintă pe Domn. Ii-e teamă să nu-i ghidească gândul. Ca să îmbroboade mintea lui Ghica îi spune că are un ferman; caută într'o casetă de lângă el, i-l dă. În vreme ce Domnul cetește, pe o ușă aproape nevăzută întră trei oameni și un șatir. Numai în ciorapi, pășesc ca niște tigri, fără zgomot pe covorul moale.

Când Ahmed strigă:

— Tabac pentru prinț! Șatirul, cu un laț de mătase, se dă pe la spatetele lui Ghica, și i-l aruncă în gât. Nenorocitul Domn abia îngână pe jumătate cuvântul ajutor! Si glasul odată cu răsuflarea îi peri sub strânsura găetanului de mătasă, al păgânului negru și urât. Ghica mai avu putere să ducă mâna la cuțit, dar să'l scoată nu. Un enicer, ca fulgerul, îi reteza capul cu un iatâgan și'l aruncă pe fereastră. Trupul nenorocitului Domn se prăbuși fără simțire la pământ.

Plângi Moldovo, căci mult chin și umilință te așteaptă până când va mai veni un Ghica să te apere cu prețul vieței! Plângi și tu, țărane că suferinți și sarcini grele te așteaptă. Anevoe s'o mai găsi un Domn care să cerce a te ușura.

Plângi nenorocită nație, plângi, dar în zădar. De ai umplea cu lacrimile tale deșertul secăt al Saharei, pe Ghica nu-l vei învia. Dar, plângi, lacrimile sânt dar dumnezeesc, ele singure potolesc focul durerei nemângăiate.

Hoppner : Surorile.

Iar când văzduhul se cutremură plin de glasul clopotului, spun călugării cei bătrâni că adesea au văzut dala de marmură de pe mormîntul domnesc, par'că înălțîndu-se în sus, ușor, așa ca și cum cineva ar voi s'o salte din loc și nu poate. Atunci clopotul răsună și mai înfiorător: Cea... ur...! Cea... ur...! Ceau... ur...!

Ce neliniște să turbure pînă azi încă sufletul lui Ieremie Moghilă Voevod!

Robia iubitei Doamne? Risipa și năimirea neamului său? Otrava pe care i-a dat-o s'o bea, în ziua de sf. Elisaveta, chiar însuși fratele lui, Simion, pentru a'i lua scaunul Domniei, drept răsplată a tuturor binefecerilor ce a văzut de la Dînsul! Ce îi trezește din somnul seu vecinic?

Ce înviorează cenușa oaselor lui, că luînd iarăși făptură de om încearcă să iasă din groapă, ca încrunțat și fulgerator să dea o poruncă? Nu cum-va crede că arătîndu-se el, în picioare, clopotul are să tacă, are să asculte înspăimîntat, la un semn, precum mut l'a ținut pe cât a trăit?

Ce îi răscolește inima lui moartă și prefăcută în putregai! De ce, glasul acesta, cum spun călugării, nu'i dă tihnă cu toate sfintele molifte ce s'au făcut de întreg soborul mînăstirii, aducîndu-se chiar și pe Vlădica? Ce?

Intr'o veche evanghelie legată în scoarță de lemn sfînt înbrăcate în argint și cu cătărămile de aur, pe niște file lipite în adaos se află scris un izvod, cu frumoase și meșteșugite slove înflorate.

Evangelia fuse adusă și dăruită mînăstirii după moartea lui Ieremie-Vodă, de cătră o femeie însovonită cu zăbranic negru și chipul înbrăzdat de aprinse șiroae de lacrimi, că așa urme lăsaseră încît păreau că dungile roșii și adînci săpate pe obrajii ei tineri, ar fi fost de fiare înroșite în foc.

Pe cea dintîi față, a celei dintre file, stă scris strălucitor, cu slove înbicsite de pulbere de aur, mare și bătător la ochi, cuvîntul: Ceaur.

Adîncind izvodul în cuprinsul lui lămuritor, am putut deslega nepătrunsa taină a clopotului și să ghicesc de ce lespedea cea grea și dintr'o bucată sculptată de pe mormîntul aceluia ce ținîndu'i piept, înfruntă pe Leul Munteniei — se mișcă din locul ei ca opintită fiind de o nevăzută și năpraznică mînă.

„Pe căi ce n'a umblat încă o femeie pînă la Maica-Precista și nici de la dînsa pîn'la mine, bătut-am tălpile ostenitelor mele picioare, ca să caut pe fiul meu, și n'am dat peste dînsul...”

„Unde-am întreat, unde m'am rugat, unde în genunchi am dat și unde țărîna pămîntului o sărutai, în pulbere capul plecîndu'mi la cine nu se cuvîne în-covoindu-mă, nimini nu s'a îndurat nici ca să mă 'ndrumeze, nici să mă lumineze și nici înbărbătare nădejdi să'mi dea...”

„Surde a fost ferecatele porți, surde zăvortele uși, surzi ostașii lui Ieremie care cu mînă și cuget de ucigaș, Pe Răzvan și pe Calotă i-a răpus, domnescul scaun furîndu'l și pe fiul meu, pe fiul meu și a lui Calotă l'au răpit, ca pierzării să'l dea, căci Ceaur se numește, căci Ceaur a fost Răzvan și iubitul său frate Calotă, mîndrul soț al meu și fiul nostru, nepot de

Domn era și el Ceaur se numea. Și neamul Ceaurilor să'l stingă au voit...

„Singură am rămas, singură ca Maica-Precista pe fiul meu căutîndu'l și nicăirea neafîndu'l...”

„O biată mamă sunt, soția lui Ceaur mă numesc căci pîntecele meu Ceaur a rodit, Ceaur este fiul meu și sînge de viteaz, sînge de boer, sînge domnesc în vinele lui curge.

„O fiul meu! pe tatăl tău l'am pierdut, capul lui la Suceava i l'au retezat, pe trunchiu cu paloșul i l'au tăiat căci boer și nu țigan era; pe Domnul cu multe cazne l'au căznit și după ce l'au istovit în țapă l'au tras... dar tu, tu fiul meu, unde vei fi?...”

„Și dacă nicăiri nu te-am aflat, nici de nume nu ti-am auzit, și nici trupșorul nu știu unde îngropat va fi; și dacă sufletul tău plînd și ne vinovat l'au jertfit, ostenită fără de nădejde venitam acum aci, unde pe cîmp Ceaurii fuseră înmormîtați, ca niște câini lăpădați, și cruce nu m'au lăsat să le pun. Venit'am și căzut-am aci, unde ucigașul de mustrare chinuit, de focul gheenii să scape, ca D-zeu să'l ierte minăstire a ridicat și locul l'a sfințit. Venit-am aci, căci mai departe n'oi mai putea pași, căci și chiar de aș putea, încotro purta-voi trupul meu cînd eu nu știu?...”

„Toți și toate în fața mea amuteșc; în fața lacrimilor mele și nimeni nu'mi răspunde, ei toți chipul își ascund, căci Ceaur mă numesc, că toți tremur în naintea mea, și răsunare mă chem între ei, dar toți tremur și tac, căci Ceaur mă numesc, și mina ucigașului e lungă puternică și nevăzută...”

„O soțul meu... o fiul meu... o prunc nevinovat, rumen și frumos, de la simu-mi răpit, jertfă nemilostivirii lor căzut... o fiul meu, domnescul meu fiu... cînd chinurile mele se vor curma, cînd domnul dumnezeu se va îndura și lingă voi, cu cei drepti mă va chema... o soțul meu... o fiul meu...”

„Izvoarele vor seca, piraiele se vor usca, și lacrimile mele tot vor curge, căci unde ești?...”

„In cetatea lui dușmanul te-a luat și afară n'ai mai eșit nici viu nici mort și zadarnic te caut, ocol lumii dînd, zadarnic te plîng, zadarnic te chem și mătănii și pomeni fac, și cerului milostiv mă rog... o fiul meu...”

„Că de-ași fi putut cu pumnii murii cetăței i-aș dărâma, ostașii cu cîntec i-aș înlemni, mințele li-aș fermeca, la tine să pot răsbi, pe căi din spini, prin porți de oțel cu lacăte încuiate, cu dinții să sfășiu în bucăți pe cei ce se împotrivesc, precum pe mine m-au sfișiat...”

„Dar de acuma nu mai pot, căci mădularele m'au lăsat slăbind, părul mi-a înălbit, graiul mi s'a stins... doar preoții te-or pomeni și uitat nu vei fi, nici tu, nici tatăl tău, nici Răzvan-Vodă, căci Ceaur te numești, o fiul meu... o fiul meu...”

„La numele de Ceaur, Moldova toată răsuna, și ucigașul se cutremura și de chinul muștrării ca să scape, cuib falnic și-a clădit aci... Prinos aduc dar mînăstirii lui, această carte sfîntă, ca ori-cînd se vor citi, patimile Maichi-Precista, ale mele se vor pomeni căci mamă am fost și mamă sunt; căci pe fiul ei l'au pierdut și eu pe fiul meu l'am prăpădit.

„Și așa, numele voastre, de ucigaș ocărite, cu mare ură defăimate, pierite n'or fi, căci ori-cînd, cînd-va,

Vreun cucernic părinte, al sfintei mînăstiri amintea adu-
cîndu-și de va putea, și numele vostru în pomelnic îl
va trece, precum pe toți mucenicii îi pomenește.

„Eu nu blastem, căci sfînta scriptură nu iartă, dar
datoria venii să'mi fac, durerea mea să mi-o înșel, a-
cuma cînd pot, acumă cînd vād aci la picioarele mele
stînd, pe ucigaș în groagă dormind, de neamul lui ră-
pus, și în țărînă prefăcut... Dar cum durerea mi-aș
alina, cînd ucigașul in biserică stă, și cînd soțul meu,

cînd domnul Răzvan, cînd fiul meu, lăpădați ca hoitu-
rile au fost? Pămîntul nu'l va răbda, și oasele lui n'or
putrezi, și nici trupul lui. Ci în mormînt va arde și
nu se va mistui, și cînd vecernia va suna și cînd clo-
potele vor vesti tuturor bucurie, afară să iasă va voi
și piatra peste strigoi se va lăsa, ca veșnic acolo țin-
tuit, și în chinuri să rămîie, cum el nu s'a îndurat, cum
el nu s'a milostivit de un copil, de o maică de el în-
vădenită.

(Va urmă.)

Răsboiul Statu-Palmă

al Dșoarei MILLER VERGHY.

(Descrierea pe pagina 13.)

I.

II.

III.

PETRECERI

Reuniunea învățătorilor români gr. ort. tănăveni aranjează petrecere la 30 August n. în Timișoara.

Tinerimea română din Mercurea a dat o petrecere în 9 Aug.

Inteligenta română din Lechința și jur. a aranjat petrecere de vară în 9 Aug. în pavilionul „Coroana” din Lechința.

Studentii români din Valea Almajului au dat o petrecere la 19 Iulie în Bozovici.

Tinerimea studioasă din Sân-Mihai (Bănat) a dat o reprezentație teatrală cu joc la 9 August în Sân-Mihai

Reuniunea română de cântări și muzică din Lugoj dă snb dirigința dlui I. Vidu și cu concursul dsoare Ana Eobora concert urmat de dans la 23 August pavilionul Concordia din Lugoj.

CUNUNII

Dșoara Anuța Micu și dl Vasilie Motoașcă 9 Aug. Cugir.

Dșoara Olimpia Moisie și dl dr. Nicolae Drăgan 26 Iulie. Năsăud.

Dșoara Hermina Maci și dl Dimitrie Ponta 6 Aug. Radna.

Dșoara Mărioara Velican și dl dr. Victor Gerasim 28 August Alba-Iulia — Lipoveni.

Dșoara Mărioara Al. Odor și dl Ioan Neguș 27 Iulie Tercheș

Dșoara Reveica D. Barbu și dl Nicolae T. Langaș 27 Iulie. Brașov.

Dșoara Maria Precup și dl Aexanđru Coșiocariu 10 Aug. în Corbu.

Dșoara Maria Șiandru și dl Pavel Bogoevici 9 Aug. Borlovenii-vechi.

Dșoara Elisabeta Cărăban și dl Victor Slăvescu 20 Iulie Vințul de jos.

Dșoara Olimpia Gheaja și dl Ioan Radu 9 Aug. Paloș.

Dșoara Mariora Mariș și dl Sabin Bucureșteanu 9 Aug. Porcurea.

Dșoara Lucreția Argave și dl Iuliu Nicolaevici, 16 August Timișoara-

MORȚI

† Nicolae Popea episcopul diecezei Caransebeșului a murit Sâmbătă în 8 Aug. n. în reședința sa din Caransebeș. Colaborator al lui Andrei Șaguna, președinte al comitetului național și al conferinței naționale din 1881 a mai dezvoltat și o activitate literară întru aprecierea căreia Academia Română și-l-a ales membru ordinar. Ca episcop a știut a se feri de fapte cari ar fi jignit sentimentele națiunii sale. Întreaga sa avere, aproape un sfert de milion a lăsat-o prin testament diecezei Caransebeșului. A ajuns vârsta de 83 ani.

† Jacob Mureșianu învățător pensionat a murit în Cluj la 4 Aug.

† Izidor Blaga preot în Lancrăm a murit la 6 August pe muntele Oarșa.

† Susana Demetrescu preoteasă în Dumbravița a murit la 4 August în vârstă de 83 anii.

CRONICĂ.

Serbările noastre culturale. Din 6 până în 8 August n. s'a ținut adunarea generală a Asociațiunii la Șimleul-Silvaniei.

Adunarea generală a fondului de teatru se ține în acest an la Oravița în zilele din 27—30 August n.

„Darwinismul” de Emile Ferrière ni-se dă în traducere de dna R. Streitman în nr. 340 din «Biblioteca pentru toți». Pentru acei, cari nu au prilej de a'l ceti pe Darwin pe dea'ntregul, dar ar dori să cunoască totuși epocalele sale teorii, acest volumaș dă o bună orientare. Pentru acei, cari au cetit Originalul e o recapitulare ușoară și limpede.

„Caleidoscopul lui A. Mirea” publicat de D. Anghel și St. O. Iosif reînviază veselia și spiritul sprinten oaspeți deveniți cam rari în literatura românească. Va trebui să se resimtă cu atât mai mult influința lor înviorătoare. Editura „Minerva”, prețul Lei 1.50.

„România pitorească” de A. Vlahuță, una dintre cele mai populare cărți românești e scoasă într'o nouă ediție de Institutul Minerva. Pelângă clișeele din edițiile anterioare se mai intercaază și reproduceri de-pe tablourile lui Grigorescu. Prețul Lei 1-50.

Introducere în arta fotografică.

(Pentru amatori)

(Sfârșit.)

Fixarea are scopul de a scuti placa, respective fotografia de acțiunea ulterioară a razelor de lumină. Prin influința glicinului (hidrochinon. etc.) numai o parte a stratului de bromură de argint de pe placă s'a transformat în substanța de argint neagră, așa că suprafața plăcii e încă tot moale și prin urmare încă tot supusă la influința luminei. Pentru a face placa trainică și rezistentă infuinței luminei, trebuie să o fixam adecă să disolvăm și restul pe bromură de argint care a mai rămas pe suprafața plăcii. Spre scopul acesta ne servim de baia de fixat, adecă o combinațiune de cianură de caliu, sau „hyposulfid de natriu“ numit e numai simplu natriu, care are însușirea de a disolva bromura de argint. Așezăm placa cu partea spoită în sus în baia de fixat și o ținem în baia până atunci, până dispar de pe ea toate părțile albe, respective până ce bromura de argint e disolvată total, Durata fixării e cam un pătrar de oară. Mai bine e să se fixeze însă mai mult o placă, decât prea puțin căci prea puțina fixare are de urmare că chipul nu'i trainic și după câțva timp se nasc pe placă sub influințarea luminei pete galbene, care strică întreaga fotografie. Placa soasă din baia de fixat, trebuie să o spălăm cât se poate de bine cu apă curgătoare (cam $\frac{1}{2}$ oră) sau dacă nu avem la dispoziție apă curgătoare, atunci apa să o schimbăm foarte des. În cazul acesta placa trebuie ținută în apă cel puțin o oară.

Plăcile spălate bine se așează vertical pe un stativ făcut anume din lemn, pentru ca să se usuce. Plăcile în timpul cât se uscă trebuie să se ferie de praf, căci acesta se așează ușor pe placa umedă și au influința rea asupra fotografiei; deasemenea sunt a se feri plăcile și de căldură prea mare (sp, e. nu'i permis să se așeze placa spre svântare în fața soarelui sau lângă cuptor) căci stratul încă umed de gelatină de pe placă s'ar putea ușor topi și dispărea. Mai potrivit e să așezăm plăcile spre uscare într'un loc în care'i curent. În timp de câte-va oare se uscă și astfel avem negativă gata de copiat.

Copierea Pentru-ca chipul, care apare de tot invers pe negativă să și recapete forma lui originală, e de lipsă ca să lăsăm din nou ca razele de lumină să transporteze chipul de pe această negativă pe un strat deasemenea sensibil la influința luminei. Procedura aceasta o numim copiere și chipul ce'l avem după copiere e adevărata fotografie, numită în limbajul fotografic „positivă“

Copierea se face de regulă pe hârtie, obdusă cu un strat de chemicalii sensibile la influența luminei. Se pot folosi însă spre a acest scop chiar și alte materii ca: stofă, sticlă, celuloid, lemn, porțelan, piele, pânză, mătase etc.

Deoarece în fotografia de toate zilele se întrebunțază aproape numai hârtie mă voi ocupa numai de acest fel de copiere. Deosebim două specii de hârtii sensibile la influința luminei: „Hârtii de copiat“ pe cari apare chipul direct prin influința luminei și „hârtii de desvoltat“ pe cari chipul după copiere abia se zărește și numai după o mai departe desvoltare (ca și la negativă) se aduce în starea lui naturală. Hârtiile de copiat sunt mai puțin sensibile decât hârtiile de desvoltat și deoarece-ce cele din urmă

pretind mai mult lucru și pe de altă parte se copiază și prea repede (chiar și sara la lumina lampei se pot copia) pentru începători sunt mai recomandabile hârtiile de copiat, fiind mai ușor controlabilă și procedura copierii. Între acestea cele mai lățite și mai usitate sunt hârtiile de copiat obduse cu clorură de argint, cari de altcum se capătă preparate gata în ori și care droguerie. Pregătirea proprie a hârtiilor de copiat e foarte migăloasă și arareori succede.

Copierea se face cu ajutorul ramelor de copiat, Acestea au menirea de a presa foarte bine hârtia pe negativ ca să nu se miște prin continua controlare a procesului de copiere. Negativa, curățită mai întâi bine de necurățenii, se așează cu laturea fotografată în sus și pe aceasta așezăm hârtia de copiat, cu stratul sensibil în jos. Așezăm apoi coperișul ramei la loc și rama o punem în fereastră sau afară în liber spre copiere. O negativă mai întunecată trebuie lăsată mai mult timp spre copiere decât una mai deschisă. Dacă ne grăbim, putem pune rama și în fața soarelui spre copiat, în cazul acesta însă e de lipsă să punem deasupra ramei o hârtie albă subțire. Din timp în timp ridicăm jumătatea coperișului ramei și la o lumină mai întunecoasă examinăm în ce stadiu se află copierea. Aceasta durează cam până atunci, până când chipul devine binișor întunecat, respective capătă o coloră ca de bronz.

Hârtiile astfel copiate se așează într'un loc întunecat (sp. e. într'o carte, cutie etc) și se pot prelucra imediat sau și după zile, și săptămâni întregi. Aceste copii însă nu sunt scutite de acțiunea razelor de lumină și pentru a le da o durabilitate e necesar să le supunem, — întocmai ca și negativele — unei proceduri chimice, adecă să le dăm posibilitatea ca să poată suporta influința luminei fără să se altereze, sau să le fixăm. Spre acest scop ne vom folosi din nou de hyposulfid de natriu.

Acesta însă îi dă copiei un exterior prea dur, și deoarece-ce în fotografie se pune mare pond pe forma esterioră și fineța acesteia, copia respective positiva se mai supune unei proceduri speciale, — folosindu-ne spre scopul acesta de săruri de aur, — prin ceea-ce chipul se acopere cu un strat foarte subțire de aur, și astfel câștigă mult nu numai în exterior ci și în durabilitate. Substanța fluidă care se folosește spre acest scop poartă numirea de „baie de aur.“

Fixarea copiei și scaldarea ei în baie de aur pentru a-i da un exterior acceptabil mulți le fac deschilinit. Pentru începători mai recomandabil e ca acestea să se facă deodată. De altcum se găsesc și preparate gata spre întrebunțzare sub numirea de „baie de aur.“

Hârtiile copiate se așează în baia de aur, mai întâi cu chipul în jos până se udă bine peste tot și apoi se întorc. Pe când urmărim cu atențiune fixarea fotografiei, cu o mână trebuie să ondulăm în continuu vasul, pentru-că copia să fie scaldată peste tot. Această procedură durează cam 15 minute. Mai întâi capătă chipul o coloră roșietică, în scurt însă începe așii a răta efectul sarea de aur și chipul capătă o coloră roșie brună, apoi brună și mai apoi brună care să bată în violet, cât ce a ajuns copia la această coloră se ridică din vasul acesta și pe urmă se pune într'un vas cu apă pentru-ca să se spele.

Intr'o baie de aur nu'i bine să se fixeze mai multe copii decât 6, căci aurul încetul pe încetul se așază pe fotografie și astfel lichidul pierde din putere și efect.

Deasemenea la fixarea copiilor e de recomandat să ne ferim de lumină prea intensivă.

Spălarea copiilor fixate durează cam 2 ore-până și cel din urmă rest de natron dispare de pe hârtie. În decursul acesta apa trebuie în continuu improspătată. Copiile astfel spălate se svântă bine, se taie pe margini și se lipesc pe carton. Astfel avem fotografia gata.

Ar mai fi de amintit încă fotografia la moment, fotografiile cu film, lucrarea și importanța lor, pregătirea diverselor chemicalii, a plăcilor și a copiilor; retușarea fotografiei, conservarea plăcilor, a negativelor și a pozitivelor, fotografiile de noapte, la lumină de magneziu, întrebuițarea diverselor vignete pentru a da fotografiilor și în special corespondențelor ilustrate diverse forme mai estetice și mai frumoase, precum și fotografia în colori, cel din urmă paș de dezvoltare pe acest teren. Asupra acestora nu m'am putut extinde.

Năsău, 1908

Emil Tișca.

Răsboiul Statu-Palmă

al Dșoarei MILLER VERGHY.

Sau putut ceti prin foile noastre laude asupra răsboiului Statu-Palma, invenția d-șoarei Miller-Verghy. Am căutat să ne procurăm informații despre importanța practică a acestui răsboi. D-șoara Miller-Verghy cu o deosebită amabilitate ni-a pus la dispoziție fotografiile și descrierea cu instrucții, pe care o dăm aci.

Dela una dintre cele mai de frunte școli ale noastre, unde răsboiul a fost încercat, ni-se scrie că ar avea doar un singur cusur, pe acel de a fi prea ușor. Comunicând această observație cu inventatoarea, ni-s'a răspuns, că pentru aceasta picioarele răsboiului se pot ficsa cu șuruburi, prin ce i-se dă mai multă stabilitate.

Dăm aci descrierea răsboiului dintr'un prospect, ce îl avem dela d-șoara Miller-Verghy.

Răsboiul „Statu-Palmă“ e construit cu scopul de a înlesni în școalele primare și în familie dezvoltarea industriei casnice. El e foarte mic, ocupă loc mai puțin de un metru pătrat. E de făg lustruit. Costă 36 lei loco, București, sau 40 de lei loco și conține toate aparatele trebuincioase pentru a țese, anume: suveica, spată, aparat pentru făcut ițe, pentru urzit, pentru învelit, pentru depănat. Așa dar ne scutește de a mai avea aparate: rodan, urzitor, etc.

Pânza țesută în acest răsboi are lățime de 56 cm. la răsboaie de 36 lei și 73 cm. la răsboaiele de 40 lei.

Cine dorește să nu aibă spată poate cumpăra răsboiul cu 34 lei. Spesele transportului le supoartă cumpărătorul.

Impachetarea costă 3 lei. — Comandele se pot face și prin mijlocirea redacției noastre.

Răsboiul cuprinde următoarele bucăți mobile:

1. Vătalul cu două cutiute cu căpăcele. La aceste vătaturi se mână suveica cu ajutorul unei lopăți cu 6 găurele. Aceasta se vede în ilustrația No. 1. Lopata e legată și de sulul numerotat cu No. 1. și de căpăcelele de la cutiile vătalului. Căpăcelul e și el legat de capătul cutiutei. Când tragem lopățica din dreapta spre stânga, capacul se mișcă puțin și împinge suveica, care alunecă din dreapta la stânga. Asemnea din stânga spre dreapta.

2. Suluri subțiri sunt 3: cel numerotat cu No. 1. e acel care ține vătalul; cel numerotat cu No. 2 e cel pe care se atarnă ițele fie 2, fie 4; cel numerotat cu No. 3 servește pentru a atârna a cincea iță, când țesem în cinci ițe. În acest răsboi nu se poate țese în mai multe decât cinci ițe.

3. În ilustrația II-a se vede cum se așează sculul pe depănător și cum se deapănă pe țevi sau pe mozoare, învârtind manivela fixată la piciorul din dărăt al răsboiului.

4. În ilustrația III se vede sulul din față cu opritorul lui, compus din două bucăți și un cui.

5. În ilustrația IV se vede cum se fac ițele, ridicând pe reze-

IV.

VI.

mătoarea lui cadrul fixat dindărătul răsboiului, care are o verge mobilă la mijloc. Ițele se fac cu bumbac gros întrebunțându o navetă de fier. Cine nu știe să le facă, poate întrebuița ițe țărănești făcute de spetează. La fiecare răsboi se află patru fuștee pentru ițe, anume: două scurte pentru jos, și două lungi pentru sus.

6. In ilustrația V-a se vede cum se urzește. Cadru cu mosoarele e așezat într'o parte a răsboiului. Intr'o mână ținem lopățica cu găurele prin care trecem firele (e aceeaș lopată cu care mănăm suveica). In partea cea-l-altă a răsboiului așezăm urzitorul pe piciorul lui. La dânsul adaptăm cele două bețișoare cu trei vârfuri, un bețișor sus, și altul jos. Acestea servesc pentru a face rostul. Când sfârșim de urzit, nu tăem firele de la rost și luăm binisor de pe urzitor, așezând urzeala în formă de ghem. I e acest urzitor nu se poate urzi mai mult de 25 metri la pânză subțire și 15 metri la preș sau covor.

7. Ilustrația No. VI, se vede cum învelim pânza pe sul cu ajutorul greblei care e atârnată la spatele răsboiului jos de tot. Acum rămâne să trecem prin ițe și prin spată și apoi să țesem.

8. La fie care răsboi sunt două bețișoare care sunt fuștee pentru rost. Acestea se așează când învelim pe sul.

In ilustrația VI-a se vede cum sunt așezate fuștelele printre firele urzelei.

Aceste răsboaie s'au adoptat de Societatea „Țesătorea“ sub patronajul M. S. Regina, de Școala de Sericultură din București, sub patronajul A. S. R. Principeasa Maria, de Administrațorul Domeniilor Coroanei, de diferite școli de țesătorie, școli normale, școli secundare, școli primare, etc. Modelele de țesătură obținute cu acest aparat se pot vedea la Societatea „Cultura și ajutorul femeii“ Calea Victoriei, București, precum și la Școala Normală „Elena Doamna“ Cotroceni.

V.

Poșta Redacției.

Delavăzând. Numai acum, în urma unei scrisori semnate cu adevăratul nume am putut afla, că sub pseidonimul „Delavăzând“ ni-se ascunde un vechiu cunoscut. Versurile le-am socotit întâi ca anonime și nu le-am dat nici o atenție. Acum cettindu-le, am putut constata un progres foarte îmbucurător. Vei scrie peste scurt timp, dacă progresezi așa o frumoasă limbă românească și va fi sub haina ei simțire, farmec, putere; cari încolțesc deja în scrisul D-Tale. Mai trimite-ne. Deja din aceste am fi putut da unele cu puține îndreptări. Dacă nu le dăm-'n'o să-ți pară rău odată.

Ot. C., -Ol. St., -Na. No., -Am încercat în zădar să îndreptăm unele neajunsuri ale gâcițurilor trimise. Vă rugăm a ne trimite altele. Căutați să ni le dați cât mai variate.

T. Vo. Cu cele trimise de D-Voastră ne aduceți din nou aminte de dorința ce aveam de a introduce o nouă rubrică. Vom

vedea dacă se poate. E greu să recrutezi la noi colaboratori pentru paginile, la cari ne gândim. Iată, răspunsul, ce îl dăm la gâciturile D-Voastră — Vi-se va părea cu siguranță tot o gâcitură. Veți avea cheia rezolvirii, dacă veți cugeta pentru care tagmă de de cetitori s'ar potrivi gâciturile D-Voastră

Dșoarei *Ella în Brașov*. Abonamentul D-Voastră în regulă. Salutări, E. B.

Dlui *Miron P.* Nu aveți de solvit nimic.

Doamnei *Aurelia în Săcel*. Când ne mai trimeteți versuri frumoase. ?

S. și E. Vlădescu în Brașov. Dșoare sau Doamne? Din cauza indicațiunilor mance nu știm cum să Vă adresăm. Rugăm achitarea abonamentului. Dacă mai târziu revista Vi-se va trimite în România, Vă rugăm să țineți cont de asta; fiind că ne costă și pe noi mai mult posta peste frontiere.

Pălărie „Bébé“.

Esplicație la
„Curierul
Modei“ din
numărul pre-
cedent.

Încă un mijloc pentru a spăla mătasa. În 15 litri de apă de părau pune $\frac{1}{4}$ kilogram de săpun pulverizat, calitate bună și $1\frac{1}{2}$ litru amoniac în stare lichidă. Spală haine de mătasă în această soluție și o limpește tot în apă curgătoare.

Pentru ca lampetele cu petrol să lumineze mai bine, se pune în vasul lampetei sare de bucătărie. Aceasta curățește petrolul.

Petele de fructe se curătesc din pânzeturile de in sau de bumbac, dacă se îmbibează cu suc de lămâie. După ce petele dispar, pânza se spală în apă de ploaie. Din atlas ori din altfel de mătasă petele de fructe se scot cu prav de oase arse, care se presară pe amândouă părțile mătasei pătate. Pravul trebuie să stea vreo 12 ore pe locul cu pata.

Liqueur de pe simburi de perseci se poate pregăti în felul următor: Se iau 800 grame simburi se pun în apă caldă, apoi se crăță de coaje și se zdrobesc. Simburiile zdrobiți se pun într-o oală de peatră sau de lut cu 4 grame scorțișoară pisată și $4\frac{1}{2}$ litri vinars fin. Gura oalei se leagă cu o băsică. Plămădeala aceasta trebuie să stea 3—4 săptămâni. Atunci se strecoară liqueurul și i-se adaugă un kilogram de zahăr topit în $\frac{1}{2}$ litru apă feartă. Liqueurul astfel îndulcit se filtrează prin o pânză groasă și se pune în sticle, cari trebuie bine astupate. Tot astfel se procedează și dacă în locul simburilor de perseci se iau migdale amare.

F. L.

Colorile se păstrează, dacă materiile cari au colorii ce se spălăcesc ușor, mai înainte de a se spăla se înmoaie în apă rece și se toarnă peste ele oțet fierbinte. Materiile e bine să se întoarcă pe toate părțile, ca să le pătrundă oțetul și după ce au stat în baia aceasta până când oțetul a cam recit, se pot spăla. Coloriile vor fi astfel mai rezistente.

E. E. B.

Mijloc simplu pentru a avea mâinile frumoase, albe. Alege cartofi făinoși, albi, fierbe-i și după ce îi vei curăți de coaje și îi vei sfărâma mărunț înmoaie-i cu puțin lapte și te spală pe mâni cu mămăliga aceasta.

Scrobeală (năspreală) cu lustru pentru rufe. Cui îi place, ca rufele și mai ales gulerele, manșetele și cămeșile bărbătești întărite să strălucească, va proceda punând 4 decagrami de stearină pulverizată la $\frac{1}{2}$ chilogram scrobeală fină.

Clei pentru sticle. În 6 decagrami chlorophorin topește 8 decagrami rășină sau gumă, și $1\frac{1}{2}$ decagrami rășină de mastix. Lasă această amestecătură să stea o săptămână într'un vas astupat și vei avea un clei pentru a lipi sticlăria.

Clei pentru a lipi obiecte de fier în peatră. Se ia $\frac{1}{2}$ chilogrami răsături de fier și 3 chilogrami gips. Pravurile aceste amestecate se înmoaie cu apă și se întrebunțează numai decât. Cleiul astfel pregătit se usuca repede.

Clei pentru lemne și cărămizi. Se amestecă bine 2 chilogrami cărbuni de lemn și $1\frac{1}{2}$ chilogrami var stâns bine aceste se frământă cu păcură fierbinte. Cleiul trebuie să se întrebunțeze până e foarte cald.

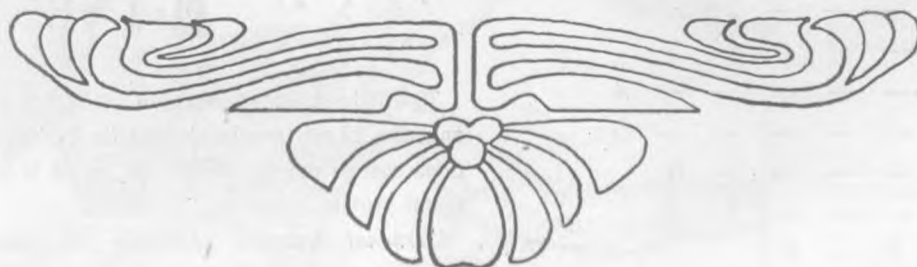
Alt clei pentru sticlă. Se frământă prav de cretă cu oleu din sămânță de in, până când se face elastic și nu se mai sfarmă.

Clei pentru porcelan, vase de lut, sticlă. Se sfarmă mărunț var proaspăt nestins, se amestecă cu brânză proaspătă de vacă și cu albuș de ou. Cleiul acesta se întărește foarte iute.

Pentru cleira obiectelor de spumă se ia lac de rășină sfărmat mărunț și se presară cu el părțile rupte, cari trebuie ținute deasupra jăratecului, până când lacul de rășină se topește. Lipește iute laolaltă părțile rupte și bagă de samă să fie bine potrivite.

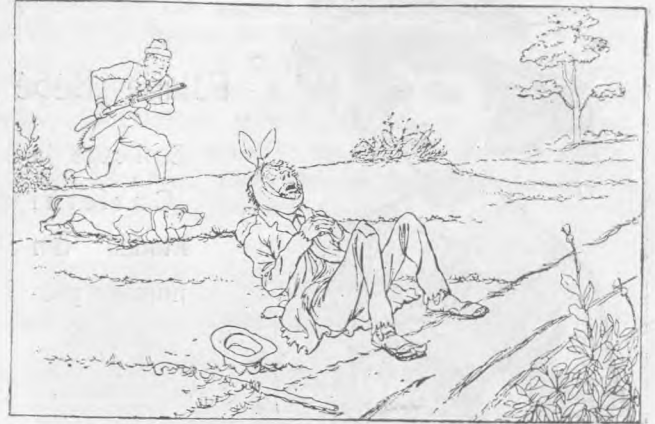
Încă un mijloc pentru a spăla mătasa. În 15 litri de apă de părau pune $\frac{1}{4}$ kilogram de săpun pulverizat, calitate bună și $1\frac{1}{2}$ litru amoniac în stare lichidă. Spală haina de mătasă în această soluție și o limpește tot în apă curgătoare.

Din „Colecta de rețete“ de Grigoriu T. Miculescu.

Haz.

Caricaturi de Caran d'Ache.

Poftim vânat!

Găcituri.

I.

Găcitură aranjată de *M. Popovici* învățător.

(Se poate deslega după săritura calului)

			tor	o-	Tri-	prin			
			dor?	tăi	de	chii			
			zui	gus	tre	mi			
șo-	ne	ta	ui-	o-	ne-	Ne-	Ce-mi	ri-	mai
tâ-	*Mă	chi	gus-	Vă-	t-	sto-	te-mi	șori,	por
că-i	ri	cu	miți	și	tor	gri-	Mă-	pu-	țo
el	a-	nei-	Le-	ta	bori,	țin	vân-	pri-	Fă-i
			Că	vin	li-	la			
			nea-	de	tel	ză-			
			Dar	tori,	dum-	ță-			

Linioarele acestui romb vor fi a se înlocui cu litere. Avem pentru aceasta 32 litere și anume:

a, a, a, a, a, a, a, a,

c,

d, d, d,

e, e,

f,

g,

h, h,

i, i, i, i,

m, m, m, m,

n,

r, r, r,

u,

z,

Cuvintele, cari vor rezulta din aranjarea nimerită a literilor vor trebui să corăspundă următoarelor înțelesuri:

1-1 o vocală,

2-2 un verb, care indică un proces de distrugere.

3-3 provincie romană.

4-4 un popor.

5-5 duhul rău, după numirea ce i-se dă în credințele persane.

6-6 cadavru.

7-7 obiect de îmbrăcăminte turcească.

8 o consonantă,

l-l numele unui învățat grec.

II.

Romb magic.

de *G. Pistriceanu.*

I.

			1	—	1		
			2	—	—	—	2
			3	—	—	—	3
4	—	—	—	—	—	—	4
5	—	—	—	—	—	—	5
			6	—	—	—	6
			7	—	—	—	7
			8	—	—	—	8

I.

III.

Joc de iltere.

De *Miți Motoc.*

a a a a a

a a a

a a a a

8 NE

a a a a

a a a a

a a a a

Tipărindu-se greșit termenul deslegării găciturilor din nr. 27, anunțăm, că mai primim deslegările, cari ni-se vor trimite îndată după sosirea acestui număr, așa, ca să le putem publica în numărul proxim.

Termenul deslegării găciturilor din numărul de față e la 26 August. n.

Se vor sorți mai multe premii.